

Эски сурат

Озгүрлү акъсакълларыбызны эсгерге

Таматала дунларын алышдырса, ангылаиса алгын алааны араларында кълаллай бир жылуюлук эмда огуролулук болгана.

Тукму тамата Мамайланы Жахи-Исмайыл (Хашмайыл деп кююучу эдик) аушундан сора да башында айтылган затта барыбызны да эсгерге бирча мелдене. Бу суратдагы акъсакълланы оюндары, чамлары да башкарды эди.

Сурат Огъары Малкъарга баргъан жолда тарла тиреосинде аланды. Акъсакълла (суратта солдан онгнга) Мамайланы Жахи-Исмайыл, Гелаянлы Жахи-Мурат, жаш заманларыннан бери да ала бирге эдиле, кюшүдда жашагъандыла, жашуу алааны сунар ючюн кюймагъанды, алай не кыйын кезиуде да

чамсыз болмагъандыла.

Суратта он жанындагы Мамайланы Солтанды, огъурлу акъсакълланы сыйлагъан жаш. Эки акъсакъл да кеп эси селгери

эшиткенге, жаннети болсунла. Тубешек, алааны чамларын эсгерге туруучубуз. Суратны МАМАЙЛАНЫ Алай алганды.

Спорт

Россеини биринчилигине сайлангандыла

Грозныйде грек-рим тутушундан 21 жыллары толмагъан спортчуланы араларында СКФО-ну биринчилиги кыралганды, анга окуртуу бирге регионларындан 160 гёжёр кытышкандыла.

Республикабызны спортчулары юч майдал

алгандыла. Биринчи жерге Темирлан Аталго, экинчи Казимир Кумуков, ючюнчю Ала у Абабайланы Музафар чыкгъандыла. Ала барысы да Россеини биринчилигине айрыуну ёткенди, он а февралыны ахыр кюнеринде Тарко-Саледде болдукуду.

Гёжефлерибизде — юч майдал

Тверь областыны Конаково шахарында джигу-джитосудан Россеини биринчилиги бардырылганды, анга 500-ден аслам 18-20-жыллык спортчу кытышкандыла.

Быллай уллу эришюлюкде республикабызны юч келечисин — Отарланы Азамат, Асланбек Афранов бля Кимран Хазалиевге — доммак майдалла кытышкандыла. Алааны тренери Рустам Юнус бля Азамат Болотоков юйретедиле.

Алчылыкны ычындырмагъандыла

Судзалада грек-рим тутушундан 18 жыллары толмагъан спортчуланы араларында Россеини биринчилиги бардырылганды. Республика-

бызны келечилери андан 3 майдал бля кытайхандыла. Алай бля кесини ауурдук кыруумунда он кючюло Аслам Дзеве болгъанды, экинчи жерге — Кудайланы Арсен, ючюнчюне уа Айрат Аганов чыкгъандыла. КУЛЬЧАЛАНЫ Зульфия.

Сакълык

Малгъа, къанатлыгъа да хаталыгы

Къабарты-Малкъарны Ветеринария управленясындан билдиргенерича, пастереллёл малгъа, жанчуары, юй къанатлыгъа эм адамгъа да уллу хата салгъан, онгун алгъан, ёлюмге окунда келтирмге болукук кыйын жукъгъан ауруду. Он кёбюсюнде ырыаын жанчуардан жугъады. Чычкандыла, туурла да (Pasteurella) бактериялары кенг жангъа болукудыла. Ала къыска заманда санлагъа жайыладыла эм торлю-торлю оргланлы билел башлайдыла. Алай бля жанчуар, мал болсун, кёбюсюнде баша ауруу кюзгълалы ёлюрге да боладыла. Сёз

ючюн, малгъа бозгек тийип, ол упаный, терисинде къытура чыгъады, санлары къызып, жипкелери ирин этип, сингирлерни ауруп кыйнадыла. Жарсыгъа, ырыаын малланы 40 проценти ёлюмден кутулалмайдыла. Пастереллёлну танышуулар шарлары: малны санлары къыздады, къарысуз болады, ашдан бля суудан айрыдыла, бозлери кёбюдиле, ыш оруну бля мегилери ауруп эм сулуу ий айланмай кыйналадыла. Ауру кёбюсюнде хауа бля жугъады. Боспада жанчуарны ашына бля сууна тийгенде, аны къапкандыдан, тырнагынындан да жугъады. Мал

ауруудан кытайтышыр, им-опунети кючленер ючюн, 6-12 ай чаклы керекди. Ол кезиуде жангыдан ауруруна уллу къоркучу сакъланады. Аны ючюн мал ашдан тохтаса, бурун сууу барса, терисинде ирин оттен къотура чыкълала, созмай, ветеринар службагъа билдиргени тийишди. Ары Къабарты-Малкъарны Ветеринария управленясыны «къызуу элешере» бля телефон номерге элешере керекди: 8 (8662) 40-64-38 негда КъМР-ни Ветеринар медицина арасына: 8 (8662) 40-54-35.

МАГОМЕТЛАНЫ Сулейман.

Саулукъ

«Манга бек уллу саугъа саусузланы ышаргъанларыды»

Врачла бля кеп керге тобеширге тошгенди. Насылха, больница ундуркуда угъай. Мени медицина билимим жокъуду, болсада бу усталыкны сайлап алааны иштери тынч болмагъанын, кюн сайын да ала торлю-торлю кыыйынлыкъларга тобей, керге келгенерин биле, жюргимден хурмет, ыспас да этеме.

Бюгоннюгю ушакъ негерим а Битирланы Танукну къызы Халиматды. Ол жашауну элли жыл чаклы бирин адамлагъа болушукъ бергенди. Ана жуукъларым Битирладан болгъанына да къарамай, Халиматны бешалты жаш мындан алгъа таныгъанма, ишин юсю бля терк болушукъ берген станцияга баргъанында. Чырайлы, чачын да тал жыйай, чаммакъ акъ халыста бля стол артында отургъан тишкыру, мен кабинетге киргенлей, ёрге туруп, аллым келип, къолун узатды.

«Билемис, мен сени таныгъанлыкъыжъа мындан алгъа банды. Лермонтов орам бля Ленин проспектин мойюсю болуучу эди редакциягъа. Алайтын ише ёте туруп, озиге, журналлистге, кыраар, сукъланын кетючю эдим. Мен да журналистиканы бек сойнемге. Алай, анам айтыны этип, медицинагъа келтнемге. Ма эки уа жуукъ танышкында», дейди Халимат, ушарча. Халар айта келгенде, Халимат Акъ-Судуа 15-чи номерли мектепни бошгъанды, андан сора Нальчикке мектепке училешрге кирип, фельдшер усталыкны алып чыкгъанында да билеме. «Анамы къарындашы Гузюланы Тамуну жаша Махумат да Нальчикде медицина училищени бошпачыгъанда эди. Ол терк болушукъ берген станцияда фельдшер болуп ишленгенди. Усталыгъа жюргери бля беригени, саусузлагъа жан аурутканы, алагъа жараргъанн керёсе, кыуангъанманга кюлю эдиле. Анам — Махуматча, деп амлагъа жарарса, медик бол», — деп илей эди. Ма ол зат хорлагъан болду эдиле мен усталыкны сайлаума, аны кюй, битеу жашауну иш да болуруна», дейди Халимат ушаргъанында.

Жюгер къы училешке окъуй тургъанды, 1-чи номерли шахар болу-

цаны терк болушукъ берген станцияда фельдшер болуп ишлеп башлагъан эди. Энди уа Къабарты-Малкъарны Катастрофаланы медицинасы эмда терк медицина болушукъ берген арасында тамата фельдшери. «Кертишим айтсам, бу ише 1990 жылда салынганама. Андан бери асламысында администрация иш бля керёшемге. Мени башчылыгъымда терк болушукъ берген станцияда орта эмда кичи медицина персонал ишлейди. Мен а ала ишлерин тынгылы бардырыларын кыраума, анга жууалымна. Биз къаты байламлыкъда бардырыбыз ишибизни: кыйын кезилени негда кыжуру болууны бирге осойбиз. Санлулары болгъанна жаш специалистге на-сийымлыкъ этмедиле», дейди Халимат.

Он кеси да усталарын, ишлеп башлагъан кезиун, насойжачыларын да уллу хурмет бля эсгереди. «Училешде усталарын кёз къарымын тохтатушу уллу къошумчулыкъ этгенди. Ала сайлагъан усталыгъабызны сюере, анга кертичи болурга, толусунлай берилмге юйретгенди. Аланы араларында Ю.М.Дучельскийни, Е.А.Меркунов атлары богон да эсимдедиле. Бюгонюкюде уа мен да бирге практикагъа келген жаш адам-

лагъа ала айтып юйретген затланы кытайыла. Ишлеп башлагъанымда да, манга кепле болушкандыла, медицинада, администрация ише да кеп затта ичине сынауларыннан кюшю эткенди, колпюери бля да юйреткенди», дейди огурлу тишкыру.

Терк болушукъ берюу жаны бля ишлеу, сёзсөз, магъаналыды, аны бля бирге уа бек кыыйын, дайым саткылып турууну, андан сора да, тирилкени, ауур акъыллыкъланы эмда аруу тилли болууну да излеген сунам.

«Ху, ишибиз тынчыды деп айтлыкъа туюкъленим. Терк болушукъ берген машинада фельдшер болуп ишленгенде, кёбюсюн бек такыйлыкъа да къысмай чыкгъан келечилер кеп болгъандыла. Он сен санагъан ишанлагъа мен дагыду уллу кюч-къаруу, тюзюмюк да излегенин къышарык эдим. Биз медицинаны кючюне кюрготкендеринча угъай, жашауда болгъанчы берилме. Терк болушукъ берилени чакырау, сауусуз алагъа бек ишанды. Аны себепти бизин не аз да жангъарлыгъа, аны сокундарыгъа ар-килгибиз жокъуду. Кыска заманын ичинде кырылган келген, келмеген да

адамланы этерге борчулбуз. Саусузга болушукъ аттенден сора да, къоркъмаза, тынхайырча, бизге ийнарчыра эте билмге да керекбиз. Къалай-алай дөсок да, дарман, укул бирди, аруу, жашарыу сёз а башады», дейди уста. Кеп жылланы бет жарыкты ишленге, усталыгъа келгичи грамотасын, РФ-ни эмда КъМР-ни Саулукъ сакълуа министрстворыны сыйлы грамоталарын болуп бек багълалайды. Ана Къабарты-Малкъар Республикасы саулукъ сакълууну сыйлы ичмеси деген ат да бошдан берилмегенди. «Ху, кыпалды этерча туюкъленим, кеплюе кырал саугъларым, ала манга бек багълалдыла. Алай бек уллу саугъага мен саусузланы ишаргъанларым», «Сау бол, мен он дунидан кытайгъанасам», деп мараз болгъанларын санйма», дейди Халимат.

ХОПАЛАНЫ Марзият.

Аманланы этерге борчулбуз.

Жамауат

Шахарчылары суу бля жалчытырча

Арт жылда адам санына иги кесек къышулгъаны, туристге да аслам келгенери бля байламлы Нальчикни коммунал инфраструктурасын, ботюнда суу бля жалчытырча системасын, жангыртары ону этилгенди. Бытыр конкурс бля къырууш организация да сайланганды, деп билдирилди КъМР-ни Кыруушу эмда жашуу журт-коммунал молк министрствосуна пресс-службасындан.

Алай бля «Коммунал инфраструктураны жангыртары» федерал проектге керге бытыр «Баш» водозабору эм суну тазалагъан станцияны игилендириу ишле башланганды. Ала юч жылы ичинде бардырылыкълары эм алагъа 1,8 миллиард сом къоратылганды. «Сез салга айтсам, ботюнда суу бля жууылгъан «Баш» объект 300 мингге жуукъ адам жашагъан шахарны иги кесегин иер суу бля жалчытады. Градфикге керге, объект 2027 жылгъа хайырлангъа берилмге керекди. Андан сора да, Къабарты-Малкъарда «Жашуу этерча инфраструктура» миллет проектни «Коммунал инфраструктураны жангыртары» федерал программасына керге 2025-2027 жылда иер суу бля жалчытырчы 20 объекти ишленгичи негда жангыртылганды. Аладан 15-си бытыр хайырлааргъа берилгенди. Башхалары да быйлдан кен къалмай жазыр болукудыла.

КУРДАНЛАНЫ Сулейман.

Ангылотуы

Осал къылыкъларгъа къажалукуда биржирге чакыргъандыла

Жаш телюно арасында наркотиклени жайылууна къажау «Сайблени саулыкълары эм къоркъуусулукълары ючюн» ангылотуу жумушларгъа терт мингден аслам

зацилланы келечилери жашлагъа бля къызлагъа наркотикле адамны саулугъанна салгъан хатаны бля ючюн законсуз сатуулауу, асырауу ючюн администрация эм угюлов-

ны благо-чиннейин болушукъ-жусу Ирина Артунова да жаш адамланы жашулары ючюн жууалы болуругъа келер замандыла ашындыла къырайык чакыргъандыла.

Акцигъа белгилли спортчула артистле дуняны ашхар-каратеден чемпиону Шахмура Шахмураева, Россеини бля Европаны чемпионна чемпионолары Ида Танашев эм Асгер Петрунин, КъМР-ни сыйлы артистери Бечелланы Людмила, Мисирланы Жемал эм Мызыланы Аубекир кытышханлары уа тобешуени бютюнда жаракъ, сейир этгенди, жаш адамланы жетишмилге келендиргенди.

Школчула къанакъла бля ачыкъ ушакъ бардыргъандыла, сорула бергенди, наркотикле кесерини кёз къараларын айтхандыла. Таматала уа аланы хар неге да ийнарчы кълмай, кеслерин ома, сакышы этерге чакыргъандыла, осал къылыкъларгъа къажау болурга, кеслерин жашулары ючюн жууалыкълыны ангыларга юйреткенди.

Акцигъа кытышханна наркотикле къажалукуда жамауат биржирге кереклини белгилгенди.

УФСБ

Алгъан, ахча къоллу болургъа кюрешгенди

Излеу-тинтиу жумушла толтургъан кезиуде РФ-ни ФСБ-сыны КъМР-де Управленясыны къырулушчулары Ич ишле министрствону полициячылары бля бирге Пермь крайдан 21-жыллыкъ жаш адамны аманлыкълары ишин тохтатхандыла. Ол тыш къыраллы кол-центрлерге жайылыкълар этерге болушканы ишлекъ барды. УФСБ-ны пресс-службасындан

бизге билдиргенерича, быыллай январда нальчикти тишкыругъа тыш къыраллы мессенджерде ол таммагъан бирелуен селешен, къырал власть оргланлы къулулукусу болгъанын айтханды. Ол тишкыруу 1,4 миллион сом декларация этерге, алай болса, угюловый жууал тутаргъаса, ахчаны кырыр бля анга ашырырга керекди, деп алдагъанды.

Ишекли тутулганды, анга РФ-ни УК-сыны 159-чу статьясыны 4-чо къысыны болушукъ этилгени бля байламлы терслеу материалла ачылгандыла. «Былай амалыкъ эттени эркиниги законлагъа тийишликке он жылгъа бер сыйырылгъа болукуду», — дегенди бизге юч вердиктордан.

ТИКАЛАНЫ Фатима хазырлаганды.

Табийгъат

Таулада къар

Биогон Холам тауларына уллу къар жаугъанды. Кюн танкъыладан жытырлат, ол кёллерими къаматанды. Суратны ОСМАНЛАНЫ Хыса алганды.

Publication information including contact details for the editor (Баши редактор КЪОНАКЪЛАНЫ Хасан), telephone numbers, and address (РЕДАКЦИЈНЫ АДРЕС: Османланы Хыса — дежурный редактор, Кечичиована Зульфия — жууалы секретары орусбабасар, Гелаянны Валентина (1-чи бет), Ахтамланы Людмила (2-чи бет), Бичекуланы Жанета (3-чи бет), Байланы Феруза (4-чо бет) — корректор).